

CARTA PEL DRET DE LES DONES A LA CIUTAT

Tenim dret a exigir igualtat quan la desigualtat ens fa inferiors i tenim el dret de reivindicar les diferències quan la igualtat ens descaracteritza, ens oculta o ens desconeix.

Declaració Xarxes Feministes de l'Amèrica Llatina i el Carib
CEPAL, Mèxic, 2004

Hem d'admetre el factor gènere a la ciutat com la font d'una nova cultura compartida, i hem de participar en la definició d'una nova filosofia de l'ordenament territorial.

Carta Europea de la Dona a la Ciutat, 1995

INTRODUCCIÓ

D'on partim?

Vivim en un món en procés accelerat d'urbanització, on les ciutats, com a principals formes d'assentaments humans, expressen simultàniament el potencial cultural, tecnològic, de béns i serveis producte del desenvolupament i la creativitat humana, capaç de garantir el benestar col·lectiu de la humanitat. Alhora, la naturalesa i els recursos no renovables del planeta són fortament amenaçats, i l'exclusió i la fragmentació social són unes de les ferides més punyents que mostra el territori de les ciutats.

Sabem que la riquesa es concentra a les mans d'uns quants i que la pobresa condiciona la vida de molts. Sabem que aquestes profundes dualitats de la realitat divideixen el món en països rics i pobres, i les ciutats en ciutadans i exclosos, els quals no tenen els drets socials i econòmics bàsics, condició necessària per adquirir l'estatus de ciutadans.

Sabem també que el sistema econòmic mundial, caracteritzat per la intensificació de les relacions capitalistes, amb injustes regles de comerç internacional, disminució de la sobirania dels països i retallada del paper de l'Estat com a garant principal dels drets humans universals, no és aliè a aquesta realitat. Per contra, és conseqüència i condició intrínseca del funcionament del model neoliberal, basat en la lògica de l'obtenció de beneficis econòmics més grans.

Sabem que l'obtenció de més guanys necessita condicions en què la feina d'homes i dones i la naturalesa i els seus recursos són les variables d'ajust. Sabem també que la imposició del fonamentalisme econòmic legitima la guerra i els conflictes armats entre països.

Sabem que són les dones les principals afectades per un model econòmic que les exclou dels seus beneficis i n'erosiona els drets en considerar-les mà d'obra barata per al funcionament de l'economia global, alhora que assumeixen el cost social de la privatització dels serveis públics responsabilitat dels estats.

Per tant, també hem de saber que, més que «reduir» la desigualtat entre països i «pal·liar» la pobresa interior d'amplis sectors socials, cal eradicar el model econòmic que ho produeix. Aquest hauria de ser el desafiament d'homes i dones en les democràcies contemporànies.

Per què una Carta pel Dret de les Dones a la Ciutat?

Les dones i el feminisme, per mitjà de la generació i la difusió de coneixements i el desenvolupament d'accions, articulades entre dones de la comunitat de diferents sectors socials, les seves organitzacions i xarxes acadèmiques i polítiques, han protagonitzat un dels canvis culturals més grans del darrer segle. Han aportat una nova interpretació del món i la societat, han qüestionat la subordinació de les dones com a suport de les relacions socials i han atorgat nous continguts a conceptes com ara democràcia, ciutadania i participació.

El rol actiu de les organitzacions de dones i feministes en els diferents espais internacionals, com són les conferències de Nacions Unides, va possibilitar incorporar a les plataformes d'acció dels governs compromisos específics per donar respostes a les demandes i propostes de les dones en la consecució dels seus drets a l'educació, a la salut, al treball remunerat, a la participació política i a decidir sobre els seus cossos. El dret a la ciutat i el d'accés als seus béns i serveis són altres d'aquests drets. Això suposa, sens dubte, un avenç significatiu, ja que les dones han contribuït històricament al creixement dels assentaments humans, mentre que la planificació d'aquests assentaments no ha incorporat les seves necessitats i les ha exclòs de les decisions que afecten les seves vides.

Molt s'ha dit i s'ha formulat pel que fa a enunciats i compromisos per part dels governs del món en relació amb els drets exigits per les dones, específicament en la garantia d'entorns adequats per a la vida en assentaments rurals i urbans. Sabem que compromisos expressats en les conferències de Nacions Unides, Medi Ambient i Desenvolupament (1992), Beijing (1995) i Hàbitat II (1996), entre d'altres, no són instruments jurídics, sinó recomanacions. Sí que ho és, en canvi –com a instrument vinculant jurídicament–, la CEDAW, aprovada el 1979 i ratificada el 1981, que s'erigeix com a referent rellevant per als compromisos dels governs en la igualtat d'oportunitats de les dones en tots els àmbits de la vida.

No podem deixar d'esmentar els objectius dels Objectius del Mil·lenni pel que fa als assentaments humans, com tampoc els avenços en matèria de reconeixement de nous drets socials, econòmics i culturals (DESC), i la seva equiparació internacional amb els drets civils i polítics respecte de l'exigibilitat de les obligacions concretes pels estats.

És un avenç significatiu el fet d'haver introduït els temes de preocupació de la comunitat mundial des de la visió de les dones en l'agenda social i dels governs. Tanmateix, tal com ho expressen les diferents declaracions d'organitzacions de dones i feministes en les instàncies de seguiment d'aquests compromisos, les bretxes entre els

enunciats i la seva aplicació són encara rellevants. Particularment, són febles els mecanismes per fer-los efectius i l'assignació de recursos econòmics per dur-los a terme i per observar-ne el compliment.

Així mateix, els governs locals han ratificat compromisos amb les dones en espais específics internacionals, com ara la Declaració Mundial d'IULA sobre les Dones en el Govern Local (1998) i la recent Declaració del Congrés Fundador de Ciutats i Governos Locals Units (París, 2004).

En aquest sentit, la present Carta Internacional pel Dret de les Dones a la Ciutat es proposa emfatitzar els desafiaments pendents, per tal d'aconseguir les ciutats equitatives i democràtiques a les quals totes i tots aspirem. Reprèn també la Carta Europea de la Dona a la Ciutat (1995), les declaracions de la trobada «Construint ciutats per la pau» () i la Declaració de Mont-real sobre la seguretat de les dones (2002).

Es tracta d'una carta oberta a futures i noves propostes; el camí construït per les organitzacions de dones i feministes al món per assolir molts dels drets dels quals vam ser històricament excloses, articulant esforços entre dones de tots els països i regions, avaluant críticament els resultats de les accions, respectant la diversitat que ens caracteritza (classe social, ètnia, edat, nacionalitat, cultura) i consensuant interessos per la utopia d'«un altre món possible» on la diferència sexual no es tradueixi necessàriament en desigualtat social. De les experiències les dones vam aprendre a construir, reformular, proposar i avançar.

PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

1. LES DONES I LA GESTIÓ DEMOCRÀTICA DE LA CIUTAT

1.1. La participació i el poder local

La integració sistemàtica de les dones vigoritza els fonaments democràtics, l'eficiència i la qualitat dels governs locals. Per tal que puguin satisfer les necessitats de les dones i dels homes, s'han d'inspirar en les experiències de tots dos gèneres per mitjà d'una representació equiparable en tots els àmbits de decisió, que compregui l'ampli espectre de responsabilitats dels governs locals (Declaració Mundial d'IULA sobre les Dones en el Govern Local, 1998).

No obstant això:

- El percentatge de participació de les dones en els màxims càrrecs executius i de decisió política en els governs de les ciutats de tots els països és lluny de ser equitatiu, ja que les dones com a subjectes polítics no tenen a la pràctica una posició d'igualtat.

- Les àrees de la dona, quan existeixen en l'estructura del govern local, estan desjerarquitzades i no disposen del pressupost assignat ni de la capacitat d'operativitzar propostes.
- El treball no remunerat i «voluntari» a la comunitat, en particular en els sectors més pobres i empobrits de les nostres ciutats, el duen a terme dones, producte de la privatització i/o la reducció dels serveis públics, i «naturalitzat» com a extensió de la feina domèstica privada assignada històricament a les dones.
- Les dones compleixen el paper de mediadores i activadores dels programes i els serveis socials de les polítiques públiques i no en són destinatàries com a ciutadanes.

1.2. La participació en la planificació urbana i territorial

Cal formular i reforçar polítiques i pràctiques per promoure la plena participació i la igualtat de les dones en la planificació dels assentaments humans i en l'adopció de decisions referents a això (Hàbitat II, 46 e).

No obstant això:

- Les dones continuen absents de les decisions vinculades a la planificació territorial i urbana de les nostres ciutats o, el que és el mateix, del context i entorn físic on viuen, treballen i somien. Constitueixen més del 50% de la població de les ciutats i és un fet reconegut la seva participació en la construcció, la millora i el manteniment dels assentaments humans, ja que històricament han assumit un rol protagonista en els moviments socials urbans en la defensa de la terra, l'habitatge i els serveis.

1.3. La participació en el control de les inversions i la despesa pública

La participació és una exigència ciutadana i condició de la gestió democràtica de les ciutats. El pressupost participatiu és, potencialment, una de les eines més importants que alguns governs comencen a aplicar responen a criteris de transparència, ja que expressa les prioritats econòmiques, socials i culturals de tots els qui es beneficien de l'assignació i la distribució dels recursos públics.

No obstant això:

- El pressupost es considera neutre de gènere, tot assumint que respon a les necessitats de la població en el seu conjunt i negant l'existència de diferències socials, etàries, culturals i de sexe, raó per la qual desconeix les necessitats i els requeriments específics de les dones, com també les seves aportacions econòmiques per mitjà de la feina no remunerada en els àmbits privat i comunitari.

1.4. Els obstacles per a la participació i la ciutadania activa de les dones

Per participar cal tenir les condicions per fer-ho, no n'hi ha prou amb la llibertat i el dret. Un tractament igualitari en un context de desigualtat pot significar reforçar inequitats. Sabem que les necessitats no es dirimeixen en un pla d'igualtat, que prevalen les necessitats dels qui posseeixen més poder (social i de gènere), els quals, en conseqüència, legitimen com a interessos col·lectius els seus propis interessos.

No obstant això:

- Encara hi ha obstacles per a la participació real de les dones, producte de la divisió sexual de la feina a la llar i de la manca de recursos econòmics, de temps per superposició d'activitats (treball remunerat i domèstic), de mobilitat, d'accés a la informació o de subrepresentació en organitzacions de la comunitat.
- Així mateix, hi ha discriminacions que afecten particularment determinats grups socials: «...les dones no som totes iguals, però algunes som més iguals que altres, i les dones joves, les indígenes, les desplaçades, les emigrants, les afrodescendents o les organitzades o no han quedat fora de la presa de decisions públiques que afecten les seves vides» (Declaració Xarxes Feministes de l'Amèrica Llatina i el Carib. CEPAL, Mèxic, 2004).

2. LES DONES I EL DRET A UNA CIUTAT SOSTENIBLE

2.1. L'accés als serveis públics urbans

Les dones són les usuàries principals dels serveis i els equipaments urbans, ja que, malgrat la seva incorporació al treball remunerat, la divisió de la feina a la llar no s'ha modificat i continuen sent les principals responsables de les activitats domèstiques i intermediàries de les necessitats familiars. La incompatibilitat entre habitatge, ocupació i activitats urbanes, amb les seves conseqüències en el «recurs temps», és un dels obstacles principals de les dones per a la seva autonomia i ciutadania activa.

No obstant això:

- La liberalització comercial i financera, amb el seu procés de privatitzacions, afecta cada vegada amb més força les polítiques públiques de prestació de serveis essencials, i influeix en l'economia de l'atenció o de la reproducció social, que recau fonamentalment sobre les dones (Declaració Xarxes Feministes de l'Amèrica Llatina i el Carib. CEPAL, Brasil).
- Les polítiques urbanes i d'habitatge en gran manera continuen assumint a la pràctica, malgrat les declaracions i els compromisos dels governs (Hàbitat II, 1996), un concepte limitat d'habitatge, sense considerar la seva dependència amb l'accés

a l'ocupació, els serveis públics, les xarxes d'infraestructura o la qualitat ambiental, cosa que comporta conseqüències per a la vida de la població, especialment de les dones.

2.2. L'accés a l'aigua potable

A la majoria de països en via de desenvolupament, segons investigacions d'UNIFEM, les dones són les responsables de la gestió de l'aigua a escala domèstica i comunitària. «Aquesta desigualtat de gènere té implicacions en la vida quotidiana de les dones, no tan sols des del punt de vista dels seus drets, sinó que els impedeix involucrar-se en activitats com són l'educació, la generació d'ingressos, la política, el descans i el lleure» (WHRnet, *Las mujeres y la privatización del agua*, 2003).

No obstant això:

- La privatització de l'aigua, imposada a diversos països pel Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional com a condició per a la concessió de préstecs, exclou de l'accés al servei els qui no poden pagar-la, cosa que posa en perill la vida i la salut de la població, especialment de les dones. De l'1,2 milers de milions de persones que no tenen accés a l'aigua, més de la meitat són dones i nenes (WHRnet, *Las mujeres y la privatización del agua*, 2003).

2.3. Les condicions de seguretat a la ciutat

La percepció d'inseguretat urbana és un dels problemes més preocupants de les nostres ciutats, que s'agreuja a causa del tractament rebut dels mitjans de comunicació, que promouen respostes autoritàries i repressives. La violència que s'experimenta o es percep com a amenaça exerceix un efecte restrictiu per a l'accés, l'ús i l'apropiació de la ciutat per part de la ciutadania, especialment de les dones, motiu pel qual es converteix en un dels obstacles més importants per al seu desplaçament i, per tant, autonomia.

No obstant això:

- S'invisibilitza la inseguretat que afecta específicament les dones, no tan sols la violència privada, sinó també la violència de gènere a la ciutat, reflectides en conductes agressives i violentes als carrers, espais públics i mitjans de transport (ofenses, assetjament sexual, violacions). Aquesta criminalitat no sempre és denunciada, i menys encara sancionada, tal com es pot verificar en la reveladora diferència existent entre casos denunciats per les víctimes i sanció als agressors.
- La vinculació entre prevenció del delictes i les condicions i el disseny de la ciutat i els seus espais públics està poc reconeguda i no és gaire tinguda en compte per la planificació física de la ciutat.

2.4. La mobilitat a la ciutat

El transport públic és utilitzat majoritàriament per les dones, que moltes vegades es desplacen amb infants petits o acompanyant persones malaltes o ancianes. Les condicions del transport públic i el seu traçat, seguretat i funcionalitat influeixen en les decisions de les persones sobre les activitats a realitzar, pels costos econòmics i de temps. Així mateix, els desplaçaments de les dones a la ciutat són diferents dels que fan els homes, per la necessitat de compatibilitzar la feina remunerada i la domèstica.

No obstant això:

- A moltes ciutats, i en particular a les més grans, on la necessitat de desplaçaments és més elevada, el transport públic és deficient, especialment per als sectors de població més pobres, fet que obstaculitza la recerca de millors alternatives laborals, la participació ciutadana i les possibilitats de lleure i gestió del temps lliure.
- Les diferents necessitats d'homes i dones en els desplaçaments a la ciutat no es consideren en les polítiques de transport públic. En els sectors més pobres això incrementa l'exclusió social i margina les dones als seus habitatges i barris.

2.5. La relació amb el medi ambient

Els riscos ambientals per a la salut relacionats amb la contaminació a les zones urbanes «poden tenir un efecte desproporcionat sobre la salut de les dones i els infants per raó de la diferent susceptibilitat als efectes tòxics de diverses substàncies químiques, de la diferent exposició a aquestes substàncies i del caràcter de les tasques que freqüentment duen a terme les dones» (Hàbitat, text oficial).

No obstant això:

- Augmenta l'elevada contaminació ambiental a les àrees urbanes de la majoria de països, agreujada per la urbanització accelerada, la desforestació d'àrees naturals o l'ús de productes químics nocius. S'estima que aproximadament mil milions de persones viuen actualment en assentaments temporals sense serveis d'higiene bàsics, en zones de risc ambiental, en habitatges construïts amb materials inadequats o perillosos per a la salut humana.
- Als països en via de desenvolupament les empreses multinacionals sovint no compleixen les legislacions laborals de protecció de les persones, ni les condicions de seguretat en el treball, ni les normatives de control d'impacte ambiental que exigeixen els seus països d'origen. A moltes àrees d'activitat la mà d'obra barata són les dones.

- Les polítiques ambientals i de desenvolupament sostenible consideren les dones víctimes de la deterioració ambiental o com uns «agents ambientals» que contraresten la deterioració ecològica i contribueixen a l'eficàcia en les accions. Tanmateix, les dones estan absents en els àmbits de decisió en la gestió dels recursos naturals, especialment els no renovables.

2.6. L'accés a un habitatge segur

A la majoria de països hi ha avenços pel que fa als marcs legals que reconeixen el dret a la propietat i l'herència a les dones. La major part de constitucions dels països no restringeix la igualtat jurídica entre homes i dones, protegeix el dret a la propietat, especialment la propietat privada, i afavoreix l'adquisició d'habitatge per part de tots els ciutadans i ciutadanes.

No obstant això:

- Persisteixen pràctiques culturals i mecanismes que limiten l'aplicació efectiva de les lleis. Les dones de sectors pobres i empobrits –dones soles amb fills, dones desplaçades per conflictes armats, per desastres naturals o per l'especulació econòmica del sòl, dones emigrants, indígenes, afrodescendents– pateixen limitacions i discriminacions en l'accés a un habitatge segur o a subsidis o crèdits per accedir-hi.
- Les dones, en un percentatge alt, no compleixen els criteris d'elegibilitat per accedir a l'habitatge subsidiat o subvencionat. Aquests criteris pressuposen ingressos regulars i ocupacions formals, però els ingressos de les dones provenen d'ocupacions informals i inestables.

PROPOSTA

FÒRUM MUNDIAL DE LES DONES EN EL CONTEXT DEL FÒRUM UNIVERSAL DE LES CULTURES – BARCELONA 2004 JULIOL DEL 2004 DIÀLEG DONA I CIUTAT

1. Reconeixent els compromisos contrets pels governs de les ciutats «per crear societats pacífiques, sostenibles, inclusives per a tothom, basades en la solidaritat, el respecte de la ciutadania, de la governabilitat i dels drets humans» (Declaració del Congrés Fundador de Ciutats i Governos Locals Units, París, 2004);
2. reconeixent els compromisos contrets pels governs de les ciutats amb les dones, expressats en la CEDAW i en les diferents conferències de Nacions Unides, Medi Ambient (1992), Beijing (1995) i Hàbitat II (1996), resultat del consens dels governs amb la societat civil i producte de la feina de dècades de les organitzacions de dones i feministes que han articulat demandes i propostes sobre l'ampliació dels seus drets ciutadans;
3. reconeixent els compromisos dels governs locals en la Declaració Mundial d'IULA sobre les Dones en el Govern Local (1998) i la Declaració Final del Congrés Fundador de Ciutats i Governos Locals Units (París, maig del 2004);
4. ratificant les diferents declaracions de les organitzacions internacionals de dones i feministes en els processos de seguiment i observança dels compromisos adquirits pels governs de les ciutats del món en les diverses conferències de Nacions Unides;

les dones demanem als governs de les ciutats:

COMPLIR ELS COMPROMISOS ADQUIRITS

ASSIGNAR RECURSOS PER FER-LOS EFECTIUS

**MOSTRAR ELS AVENÇOS PER MITJÀ D'ASSOLIMENTS MESURABLES
QUANTITATIVAMENT I QUALITATIVAMENT**

1. GESTIÓ DEMOCRÀTICA DEL TERRITORI

No hi ha democràcia sense participació paritària de les dones i els homes en els àmbits de representació i decisió locals. La participació de les dones en la política local i la resolució dels seus objectius d'igualtat seran una de les preocupacions centrals de la nostra organització.

Ciutats i Governos Locals Units
París, 5 de maig del 2004

Amb la finalitat de crear governs locals sostenibles, igualitaris i democràtics, on dones i homes puguin participar de manera equitativa en la presa de decisions, i perquè tinguin accés equiparable als serveis, la perspectiva de gènere ha de ser integrada transversalment en tots els sectors de definició de polítiques i de gestió dels governs locals.

Declaració Mundial d'IULA sobre les Dones en el Govern Local
Zimbabwe, 1998

Per tal de fer-ho efectiu, les dones fem una crida a l'acció i afirmem que cal:

- **Elaborar legislacions afirmatives** i lleis de quotes que contribueixin a la formació de lideratges femenins i garanteixin la participació de les dones en el govern local en els àmbits de decisió màxims: executiu i legislatiu, consells, associacions de veïns...
- **Reconèixer formalment les organitzacions de dones i feministes com a interlocutores del govern local de les ciutats** per a la presa de decisions en matèria de polítiques públiques i, específicament, la planificació física de la ciutat (provisió d'infraestructures i serveis, seguretat urbana, projectes d'habitatge, espais públics), a més d'institucionalitzar procediments per a la consulta i la participació que garanteixin polítiques urbanes que responguin a les necessitats diferenciades i específiques de les ciutadanes i els ciutadans.
- **Institucionalitzar àrees de dona amb pressupost propi en l'estructura del govern local de les ciutats**, que garanteixin la transversalització de gènere en totes les àrees de les tasques municipals i en les polítiques públiques, programes i plans de govern.
- **Desenvolupar accions que garanteixin les condicions per a la participació efectiva de les dones en les decisions sobre la ciutat, en l'ordenament del medi ambient i en el desenvolupament local**, tenint en compte els obstacles (estereotips culturals, distribució desigual de la feina dins la família, atur, dones úniques responsables de la llar, edat, condició social, discriminació per nacionalitat, ètnia o orientació sexual) per a una participació en igualtat.
- **Implementar polítiques públiques que insisteixin en la transformació de la divisió del treball en el món privat**, en la modificació de la dicotomia entre activitats públiques i privades i en l'aplicació dels canvis culturals necessaris.

- **Elaborar pressupostos participatius sensibles al gènere**, que garanteixin la participació de les dones i les seves organitzacions en la definició de prioritats per a l'assignació de despeses i inversions públiques en el territori de la ciutat, tenint en compte la seva diversitat social, etària, ètnica i cultural.
- **Incorporar a les estadístiques oficials enquestes sobre l'ús del temps**, que facin visibles l'aportació econòmica de les dones, la qual realitzen per mitjà de la producció de béns i serveis a la llar i de les activitats comunitàries i les polítiques socials, basades en el temps i el treball no remunerat de les dones. La feina de les dones que s'organitzen per millorar les condicions de la seva comunitat ha de ser remunerada amb salari i prestacions socials justes.
- **Desenvolupar indicadors urbans de gènere**, que permetin conèixer la qualitat de vida a la ciutat de ciutadans i ciutadanes, mitjançant l'accés a diferents serveis, i permetin també controlar el compliment efectiu dels compromisos dels governs amb la igualtat d'oportunitats per a dones i homes en l'accés i l'apropiació de la ciutat.

2. CIUTATS SOSTENIBLES COM A DRET HUMÀ

El dret a la ciutat està interrelacionat i és interdependent amb tots els drets humans reconeguts internacionalment i concebuts integralment. Per tant, inclou el dret a la terra, als mitjans de subsistència, al treball, a la salut, a l'educació, a la cultura, a l'habitatge, a la protecció social, a la seguretat, a un medi ambient saludable, a la sanitat, al transport públic, a l'entreteniment i a la informació.

Carta Mundial pel Dret a la Ciutat,
 subscripta per diferents organitzacions i moviments socials
 Fòrum Social Mundial, Porto Alegre, 2002

Per tal de fer-ho efectiu, les dones fem una crida a l'acció i afirmem que cal:

1. Accés a un habitatge i als serveis urbans

- **Promoure accions afirmatives que equiparin els drets de les dones als dels homes** i reconèixer que, més enllà de les legislacions que estableixen que homes i dones tenen els mateixos drets, cal la transformació cultural (pràctiques i tradicions) que permeti revertir situacions de subordinació i inequitat.
- **Implementar polítiques d'habitatge que considerin la inserció social diferenciada de les dones més pobres**, fonamentalment en l'economia informal, i també diferents situacions de vulnerabilitat social, com ara dones desplaçades per conflictes armats, immigrants o dones úniques responsables de les seves llars.
- **Incorporar en les polítiques públiques d'habitatge les perspectives de diversitat cultural i ètnica** i eliminar tota forma de discriminació per a l'accés a

l'habitatge (crèdits i subsidis) per raons de sexe, edat, ètnia, orientació sexual, creences o nacionalitat, sense ignorar els interessos específics de les dones en un àmbit d'equitat.

- **Desenvolupar una política de descentralització funcional, que consideri la distribució equitativa en el territori dels serveis i equipaments urbans.** I també considerar, en les polítiques d'habitatge, l'accés als serveis interdependents de l'habitatge i a les activitats urbanes en general que possibiliten la qualitat de vida.
- **Prioritzar la creació d'infraestructures, serveis i equipaments destinats a la població dependent** (infants, ancians, discapacitats), l'atenció dels quals ha estat i continua sent responsabilitat de les dones i obstacle per a la seva ciutadania plena.
- **Considerar en el disseny de la ciutat la superació de les barreres arquitectòniques que n'obstaculitzen l'ús**, discriminen i exclouen persones amb discapacitats transitòries o permanents, persones ancianes, etc.
- **Controlar de manera efectiva l'encariment de les prestacions i la qualitat dels serveis de les empreses prestatàries, davant de l'accelerat procés de privatitzacions**, per tal de garantir al conjunt de la societat l'accés als serveis públics. Així mateix, desenvolupar mecanismes per garantir aquest accés (subsidis o tarifes diferenciades), en particular als sectors més exclosos socialment i, entre ells, les dones. Els governs locals han d'assumir conjuntament amb les empreses prestatàries aquesta responsabilitat i fer-ne partícips a tots els sectors socials.
- **Garantir especialment l'accés a l'aigua potable i el sanejament**, per l'impacte en la salut de la població, sobretot la de les dones, les quals estan més exposades per les activitats domèstiques i comunitàries que socialment se'ls assigna, com també per les conseqüències sobre la seva vida quotidiana (increments de temps i esforços). L'aigua no és una mercaderia i, per tant, no hauria de ser privatitzada ni comercialitzada.

2. Transport públic segur i adequat als requeriments de mobilitat de les dones

- **Generar informació desagregada per sexe sobre els desplaçaments a la ciutat**, per mitjà d'estudis d'origen i destinació dels viatges, amb la finalitat de dissenyar polítiques de transport públic que responguin a les necessitats diferenciades d'homes i dones i facilitin l'ús, el gaudi i l'apropiació de la ciutat.
- **Incorporar al sistema de transport la seguretat física com a condicionant de la mobilitat de les persones**, per tal de minimitzar situacions de risc i d'agressió, en particular per a les dones.

3. Ciutats segures per a les dones, ciutats segures per a tothom

- **Dissenyar polítiques públiques de seguretat urbana que previnguin la violència exercida sobre les dones i els infants a la ciutat**, basades en noves formes d'atenció i de protecció de les persones, que privilegiïn un enfocament preventiu i no pas repressiu i que hi involucrin tots els sectors socials, homes i dones.
- **Integrar la seguretat urbana com a atribut de l'espai físic en la planificació de la ciutat i els programes i projectes sectorials**, per tal de promoure espais públics, entorns de barri, centres de les ciutats, carrers i perifèries urbanes més segures per a tota la ciutadania.
- **Promoure campanyes de sensibilització sobre la violència contra les dones en el marc dels drets humans**, dirigides a la població en general, que hi involucrin diferents sectors socials, la comunitat educativa i, particularment, els mitjans de comunicació com a principals formadors d'opinió i potencials aliats per qüestionar estereotips culturals que legitimen conductes violentes contra les dones.

4. Transformacions culturals que reverteixin les situacions d'inequitat social i de subordinació de gènere en tots els àmbits de la vida

- **Comprometre els governs locals** en la prioritització de la capacitat de funcionaris, tècnics i professionals en la temàtica de gènere, per permetre transversalitzar el disseny de les polítiques públiques, els programes i els projectes urbans.
- **Comprometre el sector educatiu en general i les universitats en particular** en la promoció des de les diferents disciplines, particularment l'arquitectura i la planificació urbanes, de la incorporació del gènere com a part constitutiva del coneixement disciplinari i també en la promoció d'investigacions que ajudin a transformar la visió androcèntrica de la ciutat.
- **Comprometre els mitjans de comunicació** perquè es constitueixin en els principals difusors d'una cultura de l'equitat entre homes i dones, tot qüestionant els estereotips que promouen la subordinació de les dones en la societat i consoliden la seva exclusió de la ciutat.
- **Comprometre homes i dones a treballar conjuntament per crear una societat global, justa, equitativa i solidària**. Per aconseguir-ho cal comprendre que la divisió sexual del treball és un dels obstacles per a la ciutadania plena de les dones. La ciutat, l'organització de l'espai com a expressió de les relacions socials i de gènere, pot i ha de promoure els canvis culturals necessaris.

Les dones reunides en el Fòrum Mundial de les Dones sol·licitem que els punts tractats en aquesta carta siguin considerats en la Carta Mundial pel Dret a la Ciutat i l'Agenda local 21 de la cultura (que serà aprovada pel Fòrum d'Autoritats Locals per la Inclusió Social). Totes dues iniciatives seran presentades en el Fòrum Urbà Mundial (Barcelona, setembre del 2004)